

saaledes overdrages dem. Man maa fatte den foreslaaede Foranstaltning i dens Virkninger ret i Die; naar den engang bliver udført, vil det dog vise sig, hvormeget der er eftergivet, og, saavidt man er istand til at forudsee dette, bør man da, inden man tager sin Beslutning, stille sig det klart for Die, hvorom der handles. Jeg troer at have en temmelig udstrakt Erfaring angaaende Afgifternes Størrelse af Fæstestæder her i Landet, og angaaende disses Salgsverdi og den Mening, jeg derom under tidligere Forhandlinger har udtalt, navnlig om det sidstnævnte Punkt, troer jeg vil findes fuldt bekræftet ved de indhentede udførlige statistiske Oplysninger herom, der om faa Dage ville foreligge. Jeg holder nu for, at Fæstestæderne eller Landgilden paa et almindeligt vel bestyret Gods dertil lagt alle andre Udgifter, som Høvertgodtgjørelser og hvad Mere en Fæstebonde udbræder, eller Afgifterne bereguede efter de for Kronens Gods gjældende Planer, at disse Afgifter saaledes, som Salgspriserne i de seneste Aar ere faldne, i Gjennemsnit repræsentere $\frac{2}{5}$ af den gangbare Priis af Gaardene som Eiendomsgaard. Jeg antager fremdeles, at Indfæstningen, hvor den ansættes rimeligt, betragtet fra begge Sider, her i Landet nærmer sig $\frac{1}{6}$ af Salgsverdien, og, naar dertil lægges som Bederlag for tilkommende Indfæstninger 43 pCt., saa udkommer i det Hele imellem $\frac{18}{100}$ og $\frac{20}{100}$. — Saaledes eftergives, efter hvad jeg skan skønne, ved Salget mellem $\frac{2}{5}$ og $\frac{1}{6}$, naar det foreliggende Forslag blev til Lov, og dermed for 5,000 Tdr. Hartkorn en Sum mellem 1,600,000 og 1,700,000 Rbd., og omtrent 600,000 Rbd. over det, som Resolutionen af 1ste Juli 1846 har indrømmet. Med saadanne finantstille Resultater for Die, mener jeg, at det er Ministeriets Pligt at godtgjøre, at det dog er ikke mere end billigt, at Selveiendom indrømmes Kronens Fæstere paa disse Vilkaar.

Jeg skal nu baade omtale de ældre Godsfer og de senere tilkjøbte, og hvad de ældre Godsfer angaaer, da skal jeg først fremhæve Lidsrummet for Resolutionen af 18de Decbr. 1840, der forandrede det hidtil bestaaende Forhold.

Den ældste Lovgivning, jeg skal nævne, angaaer vel ikke Kronens Gods, men det

publique Gods, de offentlige Stiftelsers Gods; det er Forordningen af 13de Mai 1769, § 7, der, som bekendt, udtaler, „at Bestyrelsen skal see til, at Fæstebønderne kunne faae Eiendomsret over deres Gaarde paa saadanne Vilkaar, som Bønderne kunne være tjente med, og Stiftelsen ei tabe eller vove Noget ved nu eller i Fremtiden; saasom ved aarlig at betale det samme, som de hidtil have betalt i Landgilde paa samme Maade; at anslaae det, de hidtil havde betalt, saavelsom hvad Fæstet kunde beregnes til, til noget Bist aarlig i Penge eller Varer, eller paa hvad bequemere Maade, de kunde blive enige om“. Denne Grundsaetning, som her var udtalt for det offentlige Stiftelser tilhørende publique Gods, blev først bragt til Anvendelse i den saakaldte Newentlowffe Periode paa det meget store Fæstegods, som Statens havde paa Frederiksborg og Kronborg Amter, som de dengang kaldtes — det er nu Frederiksborg og Kronborg Amtstuedistricter. Der blev nemlig ved allerhøieste Resolution af 3die November 1784 nedsat en Commission, sammensat af de berømte Mænd, der dengang virkede for Landbosforholdenes Ordning, og dem overdraget det Hverv for disse Krongodsfer, som indbefattede 1,100 Gaarde og 5,000 Huse, „at undersøge og overlægge, paa hvad Maade og ved hvilke Midler samtlige under det kongelige Gods paa Frederiksborg og Kronborg Amter hørende Fæstebønders og Huusmænds Vilkaar kunde, saavidt muligt, forbedres ved den fordeelagtigste oeconomiske Indretning, samt derved, at der, naar det kunde see uden Afgang i den kongelige Kasses Indkomster forundtes dem Eiendom.“ — Derefter gjorde denne Commission et hertil sigtende Forslag ledsaget af Skjodeformularer for Eiendommenes Overgang til Arvefæste; og ved at forelægge Kongen dette Forslag yttre da det kongelige Rentekammer i dets Forslag: „at saavel Fæstegaardene som Fæstehusene paa Frederiksborg og Kronborg Amter skulde efterhaanden som Stederne ifølge de derom vedtagne Regler, fandtes qualificerede dertil — hvorved der sigtedes til at Jordforbedringen var fremskreden og Udskiftning og Indhegning foregaaet — og naar saadant af Fæstterne ønskedes, uden Erlægelse af nogen Kjøbesum overgaae